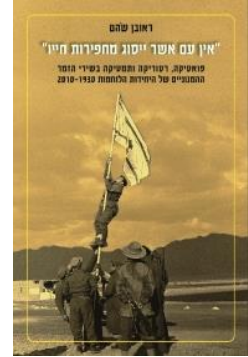

אין עם אשר ייסוג מחפירות חייו*

ראובן שהם

כי לא נשוב אָחור, וְדָרְךְ אֵין אַחֲרֵת, / אֵין עם אֲשֶׁר יִסּוּג מִחֲפִירוֹת
חַיּוֹ. / הִלְכָה, הִלְכָה פְּלֶגָה בְּלִילָה בְּשֶׁרְשָׁרְתָּ, / פְּנִיךְ, מוֹלְדֵתִי, הוֹלְכִים
אֶתֶם בְּקָרְבִּי!

ארבע שורות אלה שנכתבו בשנת 1938, ערב מלחמת העולם השנייה הפכו לקריאת הקרב הציונית מאז ועד היום. שורות ציוניות אלה הן חלק מההמנון שכתב אלתרמן עבור פלוגות השדה הידוע בשם "זמר הפלוגות", שכל ילד ישראלי ינק אותן בשעתו עם חלב אמו. שירי הזמר ההמנוניים מלווים את הישוב היהודי החל משנות השלושים של המאה העשרים ועד היום הזה. במחקר

ראשוני זה נידונים המנוני יחידות המתנדבים של בית"ר, אצ"ל ולח"י, הפלמ"ח, הפרטיזנים היהודים, הבריגדה היהודית ובהמשך: המנוני הנח"ל וחטיבות השריון, הצנחנים, גולני, גבעתי, כפיר, המנוני הסיירות, מטכ"ל, שקד, שייטת 13, מגלן, דובדבן, כמו גם המנוני חיל הים, השלישות ודובר צה"ל – רובם מוכרים ומושרים גם מחוץ לגדרות המחנות הצבאיים.

אבל מה אנחנו יודעים על הטקסטים האלה באמת? מה הסיפור שהם מספרים לנו על עצמנו לאורך ציר הזמן? איך משתקפת ישראל מבעד לטוריהם? מהו הקונצנזוס הלאומי המשתקף בהם? מה קורה לקונצנזוס הציוני לפני מלחמת העצמאות ואחריה, לאחר מלחמת

סיני, מלחמת ההתשה, ששת הימים, מלחמת יום כיפור וההתנחלות מעבר לקו הירוק? על שאלות אלה ואחרות מנסה מחקר חלוצי זה לענות באמצעות עיון בהמנונים הפורמליים והלא פורמליים של היחידות הנידונות כאן. טקסטים המבקשים להתוות את דרכו של הישוב היהודי לאורך הדורות. כל אחד מהם מבקש לתפוס מקום טוב על המדף הלאומי והצה"לי תוך שהוא מבקש, בו זמנית, גם ליחצ"ן את היחידה אותה הוא מהלל ומשבח ולהציגה בחלון הראווה של העם היושב בציון.

*2018, הוצאת הקיבוץ המאוחד